

האלוף פרופ' יוחנן רטנר

נפטר בכ"ו בשבט תשכ"ה

ראש המפקדה הארצית הראשון של ה"הגנה"
שבימי כהונתו נוסד הירחון "מערכות"
ממשתפי "מערכות" הראשונים
איש-עוזו וידיד

"מדינת ישראל, ממשלתה ואני אכלים על האלוף יוחנן רטנר, ממקימי צה"ל, אדריכלי-אמון, מחנך דורות מפקדים וכוונים, רע אהוב. עקבות הנצח שהשאיר בלבות ידידיו הרבים ישמרו את זכותו ולדורות הבאים".
אגרתו של ראש-הממשלה ושר-הבטחון לוי אשכול

...היית איש הצבא הסדיר הבולט בין מפקדי צבא ההגנה במחתרת.

...אותות תרומתך הברוכה בבנין ניכרים עד היום לעין-כלל, טבועים על פני מפת הארץ, בישובים שתכנתת ובבנייני-המגן שבנית. ותרומת מחשבתך הצלולה ודעתך השקולה למבנהו של הצבא, לארגונו ולתכניותיו — שמורה באגף התכנון של המטה הכללי.

צבא-ההגנה-לישראל ינצור בתולדותיו את דמותו התמירה של אלוף יוחנן רטנר אציל-הנפש ובהיר-המחשבה כאחד האדריכלים והכוונים של הכוח הצבאי העברי, מראשית התגבשותו בימי המחתרת ועד לאחר נצחונו על יריבנו בשדות הקרב במלחמת הקוממיות".

מדברי ההספד של הרמטכ"ל, רב-אלוף י. רבין

...מורה נאצל בהגנה. איש הדוגמה העצמית, רווי מעשים ושבע יצירות. אדם שדהר עם קווקים, חצב בסלע, תיכנן בקפדנות מקורית ודיבר עמנו באבני-גזית. אב ששיכל את בנו והיה לאב רוחני לדור שלם של מדענים ומפקדים. ...לא איש המלה אלא איש הביטוי באישיותו. דבריו נשמעים מבנין הפקולטה לאורונאוטיקה בקרית הטכניון, מביית אליהו של ה"הגנה" בתל-אביב, מבנייני הסוכנות בירושלים, מה-כפר הירוק ומהמדרשה בשדה-בוקר.

...יוחנן הלך, העם חייב לו חוב כביר, אנו מצדיעים למפקד דגול ומרכינים ראש בפני אורח נעלה של מדינת ישראל".

מדברי ההספד של ש. פרס, סגן שר-הבטחון.

...יוחנן היה מן המעצבים את התכונות והמבנים העיקריים של כוחנו, בטרם מדינה ובעת הקמת המטה-הכללי. ממנו למדו המפקדים מושגים צבאיים חדשים לראשונה. יותר מאשר לכל איש אחר, אנו חייבים לו את ההחלטה-על הקמת המטה הכללי על אפיו. לו חייב העם תודה על העקשנות להפיכת ה"הגנה" לחיל-ארצי, במקום לפדרציה של סניפים מקומיים; על הקניית ערך הניידות; על הפקעת ה"הגנה" מאינטרסים חלקיים ומפלגתיים; על תכנון ההתישבות מבחינת צרכי הבטחון; על הקמת הפו"ש, הח"ש, הפלמ"ח — יחד עם חבריו לעבודה".
מדברי ההספד של ח"כ י. גליבי

לאלוף י. רטנר מראש-הממשלה ושר הבטחון דאז עם פרישתו מן השרות.

בשנים הקשות שבאו לישוב לפני מלחמת העולם השנייה — 1938—1939, נתמנית לראש המפקדה הארצית של ההגנה — זוכית להיות הרמ"א הראשון להגנה בישראל.

...הנחת יסודות למבנה צבאי של ההגנה, ארגנת מטה והיית אחד היוזמים הראשונים של פו"ש — הפורמציה החדשה בהגנה — בעלת אופי צבאי.

עם פרוץ המלחמה חלו שנויים בארגון ההגנה, וצפו בעיות חדשות השכלתך הצבאית היתה לברכה מיוחדת בהתייעצויות ובתכניות למלחמה נגד סכנת היטלר. עם הקמת יחידת פלוגות המחץ (פלמ"ח) היית קצין המבצעים של היחידה החדשה, והוטל עליך להשתתף בהנהלת המחתרת במקרה של פלישה נאצית לארץ.

...הוטל עליך לארגן אגף תכנון ומבצעים; וכשראש המטה הכללי היה נאלץ להתחלת המלחמה לעזוב, מטעמי בריאות, עבודתו לכמה חדשים — נתמנית למלא מקום ראש המטה הכללי.

...המשכת באופן מיוחד לנהל עבודת הביצורים של הישובים, שהיה לה חלק רב ביכולת העמידה שלנו, והשתתפת בניהול מחלקת המדע שנהפכה כבר אז לחיל המדע.

...אין עם ישראל מעניק תארים, ולדעתך אין להצטער על כך. שכר מצוה — מצוה, וכל אלה שמכירים עבודתך במשך חצי יובל שנים יודעים מה גדול "שכרך" — מה גדולה התרומה שתלת לבטחון הישוב והמדינה ולנצחון צבא-ההגנה-לישראל.